

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 29
január 2019
cena 1 euro

1

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Život v korekcii a na háku

NÁŠ ROZHOVOR

Utekal a utekal. Sedemkrát ušiel z väzenia, no vždy ho chytili. Nasledovala korekcia a bitky na háku. Po nejakom čase už necítil vlastné telo. Vyrastal bez rodičov v detskom domove. Na banskej priemyslovke nevydžal, vzoprel sa. Stalinovi na nástenke nakreslil rohy a somárske uši. Vyhodili ho zo školy. Mal dvadsať, keď na volebnú miestnosť napísal: „Chceme slobodu, nech nám komunisti nemútia vodu!“ Nasledovalo štrnásť rokov väzenia. S malými prestávkami na slobode počas útekov. Jeho túžba po slobode bola silnejšia než inštinkt sebazáchovy. Na otázku, prečo sa rozhodol vyrozprávať svoj príbeh, Ladislav Solár (1940) povedal – musím to dostať zo seba, lebo ma to zničí.

Ako si spomínate na svoje detstvo?

Narodil som sa v Košiciach a celé

Ladislav Solár počas sympózia v Košiciach.

Foto Eva Zelenayová

detstvo prežil v detskom domove. Prečo, to som sa nikdy nedozvedel. Svojich rodičov som nikdy nevidel.

Nenašla sa žiadna rodina, čo by vás adoptovala?

Nie. Keď som chodil do vyššej priemyselnej školy geologickej a banskej, odbor výstavba baní v Spišskej Novej Vsi, stratil som štipendium v treťom ročníku. Rozhodol som sa ísť do baní v Ostrave.

A prečo ste stratili štipendium?

Lebo sme urobili nástenku a Stalinovi som nakreslil rohy i somárske uši.

Čo vás k tomu viedlo?

Zrejme vzdor voči uctievaniu tejto osoby. Chcel som ho trochu zosmiešniť. Stratil som štipendium aj internát, hoci cez víkend som bol aj tak na ulici.

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLE

Ján Litecký Šveda
**Novoročné želanie
a pár riadkov navyše**

2

Ján Košiar
Novoročný príhovor

3

Eva Zelenayová
**Štatočných rebelov
potrebujeme i dnes**

3

Anton Semeš
**Mírov – slávna väznica
na Morave**

5

Mikuláš Tóth
Opísal Orwell dnešok?

5

Ivan Mrva
**V znamení
deviatkových výročí**

7

Martin Lacko
Kto bol Silvester Rak?

8

Mária Zaťková
**Nezabudnuteľná
Rúfusova ľudskosť**

9

Novoročné želanie a pár riadkov navyše

Do nového roku chcem zaželať všetkým našim členom, ale aj všetkým čitateľom Svedectva a sympatizantom požehnaný a šťastlivý nový rok. Rovnako sa poďakovať všetkým našim darcom a prispievateľom, ktorí nám pomáhajú zaplátať aspoň tie najväčšie diery, keď na väčšie projekty nezostáva.

Samozrejme, že nikto nevie, čoho sa tento rok dožijeme – či to bude rok aspoň trochu pokojného budovania, alebo aj úmorného odrážania zlomyseľných útokov komsomolského mediálneho dorastu.

Takže namiesto hádania z kávovej usadeniny sa iba predstavím pri dvoch veciach, o ktorých som si pred tými zhruba 30 rokmi myslel, že ich už nezažijem. Prvá je až neveriteľný paradox, že ľavičiarски extrémisti teraz útočia zo Západu. Rovnako, ako sa voľakedy ZSSR snažil rozširovať svoju pokrokovú agendu po celom svete, teraz je to Západ, ktorý tu dováža či už voľnú lásku, známu zo sovietskych porevolučných čias, boj proti rodine, vykorenený internacionalizmus alebo až šialenú nenávisť proti náboženstvu. No a surový boľševický boj proti slobode slova, ktorý sa už vyrovná tomu komunistickému(!). Marxistický rozklad hodnôt tu máme hlavne vďaka sekte neokonzervatívcov, ktorí sa etablovali za Clintona a Busha. V Európe sú to zase hlavne „zelení“, ktorí totálne zneužili ekologické myšlienky na svoju lživú ľavičiarску propagandu a s ozajstnou ochranou prírody a kultúry nemajú nič spoločné. Naopak, ich politika ide po krku všetkým európskym hodnotám, vrátane tých naozaj ekologických.

Keď sa vrátim trochu do minulosti, tak ostatné americké voľby veľmi pripomenuli časy z končiaceho sa komunizmu, keď sme s napätím sledovali voľby v Anglicku, Nemecku či USA. Samozrejme, nemohli sme absolútne nič, iba ich bezmocne sledovať a držať palce, aby vyhrali konzervatívci Thatcherová, Kohl alebo Reagan. Čo sa nakoniec aj stalo a znamenalo to koniec komunizmu. Že akého, to tu teraz rozvádzať nebudem, ale pre nás to najhlavnejšie bolo, že sa muselo skončiť s najväčším terorom a aspoň na chvíľu sa uvoľnila aj sloboda slova. V zásade išlo o nádej.

Hneď „zrána“ nového roku sa mi nechce veľmi púšťať do veštenia, na druhej strane nemôžem zaprieť, že aj voľba Donalda Trumpa potešila viacero našich členov a po dlhom čase zviadla uvažovať trochu o nádeji na lepšiu americkú politiku. Hlavne, že to vyzerá na to, že sa od tých najvyšších pák moci predsa len odstaví tá ľavičiarška marxistická sekta, ktorá sa nezmyselne nazvala „neokonzervatívci“ a ktorá

spravila z krajiny slobody, ktorou USA voľakedy boli, najnevidenejší štát na zemeguli. Mimochodom, aj tu sa jasne ukázalo, že používanie slova pravica na našej politickej scéne je iba eštebácky konštrukt. Veď ťažko nájsť štylovejšieho a autentickjšieho pravičiara ako je Trump – a celá naša tzv. pravica ho až fanaticky neznáša. Lepšie sa prezradiť ani nemohli.

Na druhej strane – fakt som si nemyslel, že ešte niekedy zažijem takú oslavu najväčšieho vraha ľudskej histórie, Stalina, s akou sa tu občas stretnem. Človeka, ktorý spoločne s Hitlerom, ako sa vraví, rukou nerozdielnou, plánuje rozpútať druhú svetovú vojnu, dovezol k nám neľudský teror, ktorý nás stál tisíceky povražených a umučených a ďalším stotisícim spravil zo života peklo. Nehovoriac už o hospodárskom rozvrate. Komunisti, ktorých posadil k válovi a dal im do rúk popravné sekery, ho neváhajú označiť dokonca za „osloboditeľa“. Z toľkého oslavovania si doteraz ani len nestihli z rúk zmyť krv obetí, ktoré majú na svedomí.

Takže aj na súčasné Rusko sa treba pozerať opatrne, aj keď oproti rozkladnej politike Západu sa tá ruská zdá ľuďom, vyznávajúcim klasické konzervatívne hodnoty, momentálne oveľa znesiteľnejšia. Keďže však neveríme na zázraky, musíme vidieť, že staré boľševické štruktúry tam tiež ešte zďaleka nezmizli. Nemusíme spomínať ani Stalina. Za všetko spomeniem fakt, že 5. septembra 2017 odhalili v meste Kirov pamätník Felixovi Dzeržinskému, zakladateľovi Čeky, najvražednejšej a najbrutálnejšej polícii sveta. No a na ľudí, ktorí sú schopní takýchto amorálnych aktov, si určite treba dať veľký pozor.

Stále nám však zostáva nádej, ktorú nám nikto nemôže zobrať. Tú môžeme podporiť aspoň malými skutkami a tým, že sa budeme správať podľa morálneho odkazu zanechaného našimi politickými väzňami – rovnako popravenými ako tými, čo prežili v neľudských podmienkach.

A tak na začiatku roka okrem veľa zdravia želim našim členom aj veľa energie. Aby každý aspoň trochu priložil ruku k dielu a pomáhal udržiavať a zveľaďovať našu organizáciu. Napríklad získavaním nových členov a rozširovaním našej základne. Pri koncoročnom bilancovaní môžem s určitým uspokojením povedať, že napriek zomrelým, máme na konci roka väčšiu členskú základňu ako na začiatku. Pretože ľudia si už začínajú všímať, že nám ide o zachovanie hodnôt, na ktorých vyrástla kresťanská Európa a rovnako tak treba na základe týchto hodnôt zveľaďovať a budovať aj Slovensko. Náš domov.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO ● **Predplatné 10 EUR/kalendárny rok** ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 BIC: LUBASKBX ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciam**e ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Milí politickí väzni, priatelia, sympatizanti!

Opäť začíname ďalší rok, kto vie koľký už v našom živote. Máme za sebou skoro päťtinu tretieho kresťanského tisícročia, ktoré sme začínali s takou veľkou nádejou. A preto napriek všetkým negatívnym javom a nešťastným udalostiam z minulosti – aj v roku 2018 u nás i v Európe, ba v celom svete, do nového roku 2019 musíme hľadiť s optimizmom a nádejou, že nad tým všetkým je Pán Boh, ktorý má v rukách naše osudy. On kráča s nami a neprestáva robiť veľké veci. A my musíme čeliť aj výzvam roku 2019. Čakajú nás, ak všetko dobre pôjde, voľby prezidenta republiky i europoslancov. Nenechajme sa „opiť predvolebnými rožkami“, ale krúžkujme ich s otvorenými očami i srdcom.

V našich časoch popri neustále rastúcich možnostiach komunikácie – každý pozerá len do mobilu, aby okamžite odpovedal na maily, pričom často nezbadá na ulici priateľa

idúceho mu oproti. Musíme sa zamyslieť a vrátiť ku vlastným kultúrnym koreňom. Uvedomiť si realnosť nebezpečenstva, čo sa môže stať, ak dovolíme vládnúť elitám, ktorých vlastné korene nezaujímajú, pre ktorých sú všetky náboženstvá len ópium ľudstva a človek len zhlukom buniek, ktorý nemá čo premýšľať o svojom živote a ciele. Stačí mu mať peniaze ako prvý a posledný cieľ života.

Úloha kultúry, kresťanskej kultúry, kde Boh musí mať svoje miesto v spoločnosti, je nenahraditeľná pri formovaní človeka. Nedajme sa zmanipulovať médiami, ale pýtajme sa starších, ako sa veci majú, najmä tých, ktorí za svoju vieru v Boha a v spravodlivosť si svoje odsedeli vo väzniaciach. História nech je pre nás učiteľkou života. Naša vlastná, cirkevná, národná i štátna.

Spolu s vami dúfam, aby nám nový rok 2019 priniesol pokoj, spravodlivosť a slušný život.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Statočných rebelov potrebujeme aj dnes

V novom roku si zvyčajne želáme mnoho zdravia a Božieho požehnanie. Ja by som si ešte želala, aby sa našlo viac odvahy v našich členoch vyrozprávať svoje utrpenie za prejavené názory. S obdivom som počúvala pána Ladislava Solára, nesmierne trpiaceho pri spomienkach na korekcie a bitky. Áno, znovu sa vracal do tých čias bezútešnosti, ale musel to urobiť. Prečo? Aby sa bývalí mučiteľia neschovávali za bariéru mlčanlivosti, ktorou ich prinútili byť ticho o svojich výčinoch. Lebo iba vtedy sa svet dozvie pravdu o „úžasnom“ bývalom režime, keď prehovorili väzni svedomia. Pán Solár rovnako ako mnoho politických väzňov privítali vznik samostatnej Slovenskej republiky a ťažko sa im počúva kriminalizovanie jej tvorcov. Sami totiž najlepšie vedia, ako sa to končí.

Do roku 2019 ide Svedectvo s malými zmenami. Týka sa to najmä titulnej strany, kde na ľavej strane sme vymenili staré logo za súčasné, doplnené o dátum vzniku organizácie. Je to dôležitý údaj, najmä ak sa časť poli-

tických väzňov, ktorá v roku 1999 opustila organizáciu, skrýva pod starým názvom. Aj preto sme do tiráže na druhej strane dole uviedli vydavateľa novín, ktorým je PV ZPKO a uvádzame aj skutočnosť, že organizácia vznikla v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska. Už by nikoho nemalo mýliť, ktorá je tou

SLOVO SVEDECTVA

pôvodnou organizáciou politických väzňov. Na pravej strane tiež sme doplnili údaj odkedy časopis vychádza. Prvé číslo vyšlo v decembri 1991, takže máme za sebou už 28 ročníkov. K tomuto kroku sa rozhodla redakčná rada Svedectva a konkrétny návrh predniesol Jozef. M. Rydlo, ktorému touto cestou ďakujeme za neoceniteľnú radosť. Pritom ide o takú samozrejmosť, že sme si ju my, ostatní, ani nevšimli. Ešte raz ďakujeme.

Keď som pri mene Jozefa Rydla, nemôžem nespomenúť, že ešte aj dnes sú vlastenci ostrakizovaní, čo veľmi surovo predviedli korporátne médiá, ale pridala sa aj verejnoprávny telerozhlas i časť vedeckej obce, keď Matica slovenská udelila J. M. Rydlovi

Cenu Daniela Rapanta. Pravda, ide o tú časť novinárov a historikov, ktorí sa nedokážu zmieriť s myšlienkou, že opäť máme svoj štát. Napokon, nebolo by na tom nič zvláštne, ak by sa takýmto názormi neprejavovali pracovníci najprestížnejšieho pracoviska, Slovenskej akadémie vied. O udelení Ceny Daniela Rapanta Maticou slovenskou píšeme v tomto vydaní Svedectva a je zarážajúce, ak laureáta spochybní časť domácej historickej obce, pritom prezident Oscar Luigi Scalfaro ocenil jeho výnimočný prínos pre taliansku a európsku kultúru talianskym štátnym vyznamenaním. Žiaľ, slovenský prezident Andrej Kiska má iné kritériá na udeľovanie štátnych vyznamenaní. Tomu imponujú najväčší zradcovia Slovenska.

Kedysi jeden z komentátorov mal rubriku Na Slovensku je to tak, no bol to práve novinár, ktorý víťazstvo pronárodných síl vo voľbách v roku 1992 nestrávil dodnes. A nie je jediný. Aj preto je odvaha a statočnosť politických väzňov komunizmu rozprávať o tom, čo prežili a za čo trpeli veľmi, veľmi potrebná. **Eva Zelenayová**
šéfredaktorka

Nezabúdajú, povzbudzujú sa

Predsedička RO PV ZPKO v Nitre Alžbeta Loudová nezabúda na chorých, nevládných i zosnulých členov organizácie. V polovici novembra navštívila v nemocnici v Nových Zámkoch hospitalizovanú členku, poprial jej rýchle uzdravenie a skorý návrat domov. ● Spolu s Bohumilom Loudom 23. novembra 2018 položili kvety na hrob dlhoročného člena a hospodára organizácie Karola Šramka, ktorý už štyri roky odpočíva v pokoji. Venovali mu modlitby a pri zapálených sviečkach spomínali na neho. Jeho dcéra, Viola Svitačová, tiež členka PV ZPKO sa poďakovala, že vedenie organizácie nezabúda na jej ocka. (al)

Skončili rok kapustnicou

Regionálna organizácia PV ZPKO v Banskej Bystrici ukončila rok 2018 slávnostnou schôdzou s posedením pri kapustnici.

Zišlo sa na nej 21 členov. Posede-

nie obohatili členky našej organizácie zo spevokolu z Helpy krásnymi vianočnými koledami a piesňami. Touto cestou sa im chcem za ich aktivity srdečne poďakovať a popriať veľa zdravia v no-

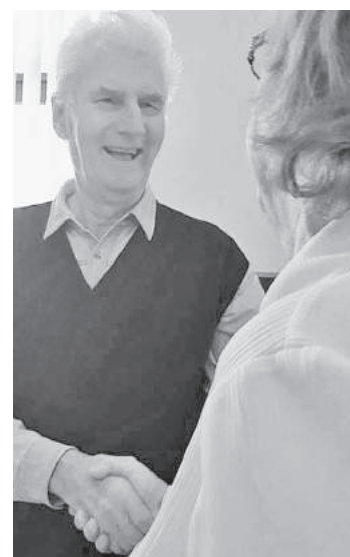
vom roku. Na schôdzi sa zúčastnil aj Miroslav Žila, ktorému sme k okrúhlemu životnému jubileu 80 rokov želali len to najlepšie.

Helena Halková

Spevokol z Helpy, ktorého speváčky sú súčasne členkami PV ZPKO, už tradične prispievajú k slávnostnému charakteru podujatia. ● Vpravo jubilant Miroslav Žila.

Foto archív

Uplynulý rok v Žiari

V pobočkách PV ZPKO z roka na rok pribúdajú imobilní členovia a preto nie je komunikácia v členskej základni bez problémov. V pobočke v Žiari nad Hronom sa pre zvýšenú chorobnosť vedenie organizácie vlni stretlo iba raz. Ale to neznamená, že spolu nehovoria.

Moderné technológie síce spoja ľudí aj pripútaných na lôžko, no nenahradia osobné stretnutia. Podpredsedu výboru pána Michala Šusteka od konca októbra kvôli chorobe nahradil pán Ľubomír Červenák. Členovia pobočky sa však po celý rok zúčastňovali významných podujatí, akým bola Barbarská noc v Banskej Bystrici 13. apríla alebo spo-

mienka na odhalenie pamätníka obetiam komunizmu v Žiline pred dvadsiatimi rokmi či odborný seminár Politickí väzni 20. storočia v Košiciach. Taktiež si uctili pamiatku obetí komunizmu 17. novembra v Bratislave, pri centrálnom pamätníku na cintoríne Vrakuňa.

Ako uvádza predsedníčka pobočky pani Margita Zimanová, veľmi nápomocným pri získavaní nových členov bol Július Homola. Jeho pričinením pribudli do pobočky Viktoria Šušeková, Gejza Laktiš, Anna Homolová a Monika Pachterová. Pri hodnotení súčasného stavu v našom štáte však píše: „Veru nie sme spokojní s tým, čo sa teraz u nás deje.“ O príbeh rodiny pani Zimanovej prejavila záujem pracovníčka Ústavu etnológie a sociálnej antropológie SAV Kamila Koza-Beňová, ktorá ju požiadala o rozhovor. (zl)

Mírov – slávna väznica na Morave

Toto väzenie bolo pevnosťou ako na Slovensku Leopoldov. Žili tam najväčší trestanci – vrahovia, vykrádači a pod. Okrem toho tam väznili kňazov z celej republiky. V halách sa driapalo perie, navliekali guľôčky z farebného skla na silónové nite a vznikali náhrdelníky. Bývalo sa po štyroch na „cimre“. Kňazi si zaobstarávali hrozienu, ktoré natenko narezali a lúhovali vo fľaštičkách od liekov na omšový mušt.

Pravidelne mesačne robili dozorcovia predpísaný teroristický filcung – prehliadku. V istý deň sa muselo kňazské oddelenie pripraviť na filcung. Kňazi vystúpili na chodbu, museli sa vyzliecť a veci „na štvorček“ zložiť k nohám. V jednej izbe bol kňaz nízkej postavy z Moravy – Petr Dávidek. U nich v krčahu na stole mali výluh z hrozienu a mali ho porozlievať do fľaštičiek. V tom zaznel na chodbe hlas veliteľa: Filcung. Dozorci rýchlo otvárali dvere, aby mohli väzni vystúpiť. Dozorcovia mali tip na väžňa Dávidka, ktorého pova-

žovali za autoritu. Po skončení filcungu prichystali divadlo: naplánovali vrátiť sa do Dávidkovej cimry.

A tu nastal obrat, lebo Dávidek mal echo o tom filcungu. Keď dozorcovia formálne prešli jeho cimrou a boli vonútri o päť izieb ďalej, Dávidek rýchlo vbehol do cimry. Zobral krčah a v susednej ho vymenil za druhý. V ňom bola chlorovaná voda z vodovodu. A bleskovo sa vrátil na svoje miesto na chodbe.

Po skončení filcungu sa veliteľ Mírova so štyroma dozorcami vrátil k Dávidkovej cimre, aby urobil divadlo s „omšovým vínom“ (mušt z hrozienu). Jednému z dozorcov prikázal vypiť obsah krčaha. Ten si s úľubou potiahol veľký dúšok a odrazu ho vyplul na dlážku s poznámkou: „Fuj, smardľavá chloridná voda“. Po ich odchode Dávidek povedal posmešnú vetu: „Pánové, teď jste videli Kánu Galilejskú naopak“.

Do roka sa tá fráza rozšírila po väzniciach.

Anton Semeš

Európska únia vo vzťahu k bývalým politickým väzňom v postkomunistických štátoch a na Slovensku

Opísal Orwell dnešok?

Na Slovensko prúdia eurofondy, ktorých zámerom je, alebo aspoň teoreticky bolo, vyrovnanie životnej úrovne a infraštruktúry v nových členských štátoch EÚ.

Prakticky ide o peniaze, ktoré členské krajiny odvádzajú do spoločnej kasy v Bruseli, no vracia sa z nich len istá časť, aj to tým, ktorí v tom vedia chodiť.

Politickí väzni z bývalého východného komunistického bloku, ktorí majú svoje združenia ako je naše PV ZPKO, III. odboj, sú spojení aj v medzinárodnej organizácii INTERASSO so sídlom v Berlíne.

Trhová ekonomika, pluralizmus politických strán a médií, volebný systém ako základné demokratické prvky v Európe si však dnes veľmi nevážia utrpenie politických väzňov a prakticky vôbec ich nepodporujú. Česť výnimkám. Rumunsko: veľký pomník obetiam komunizmu v hlavnom meste a štátne vyznamenania politickým väzňom.

Neviem o tom, či niektoré orgány EÚ komunikujú zo združením INTERASSO, ktoré zo svojich kongresov – ako to čítame aj v našom Svedectve, do Bruselu posielajú rezolúcie, že nie je všetko v poriadku a spravodlivosti sa treba aj dnes tvrdo dožadovať. Ale aspoň nás zatiaľ nezatvárajú. Situáciu života bývalých politických väzňov komunistického režimu na Slovensku poznáme a podobná je aj v iných krajinách. Politické orgány EÚ vyvíjajú iniciatívu na tvorbu zákonov v národných parlamentoch, žiaľ tie sú čoraz viac namierené proti rodine a prirodzenosti človeka. Mám konkrétne na mysli genderistov a manželstvá homosexuálov. EÚ opustila svoju podstatu byť spoločným domovom pre voľný pohyb tovaru, peňazí a služieb a príliš sa mieša do života svojich

občanov. Kedysi sme si mysleli, že George Orwell v románe 1984 sa blíži k opisu totality v ZSSR. Dnes, 30 rokov po Novembri, sa to javí tak, akoby písal o našej súčasnosti. Samozrejme, že s tým ruka v ruke ide vytlačanie do zabudnutia, znehodnocovanie a likvidácia svedectiev z obdobia komunizmu, tak prečo by mali podporovať inštitúcie, ktoré zbierajú svedectvá z obdobia pred rokom 1989?

ROZPOČET EÚ má sedem kapitol, v ktorých sú členenia, kde EÚ poskytuje finančné prostriedky. Sú to kapitoly :

1. Udržateľný rast
2. Prírodné zdroje
3. Sloboda, bezpečnosť, spravodlivosť
4. Občianstvo
5. EÚ ako svetový aktér
6. Administratíva
7. Kompenzácia pre nových členov

Z ktorej kapitoly by sme mohli získať nejaký groš, aby sme mohli aspoň udržiavať a opraviť pamätníky a hroby politických väzňov?

Cez eurofondy EÚ financuje v Slovenskej republike rozličné projekty, len NIE tých, ktorí boli a sú prvými nositeľmi zápasu za demokraciu a slobodu do roku 1989.

Ostáva dúfať, že ešte za nášho života sa to zmení. Máme v rukách nástroj: volebný lístok.

Mikuláš Tóth
RP PV ZPKO Trebišov

Pamäti Dominika Hrušovského, Postscriptum 2018

Roztratených zhromažďovať

Po rozličných štrapáciach a povzbudzovaní zo strany priateľov prišlo v Ríme k zachyteniu spomienok otca arcibiskupa Dominika Hrušovského. Vďaka tomu máme malú encyklopédiu katolíckeho života v zahraničí druhej polovice 20. storočia.

Otec Dominik, ktorý bol pri vzniku Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, podáva informácie z prvej ruky nielen o zánulísi jeho vzniku, ale i o jeho bohatej a pre slovenský národ veľmi užitočnej činnosti. Česi žijúci v Ríme intervenovali kade-tade v Rímskej kúrii, aby sa Slováci vo Večnom meste nemohli usadiť. Tí sa ale nedali, a predsa sa usadili: na okraji (za hradbami) v La Storte. Osudy Ústavu, ktorého otec Dominik bol rektorom v rokoch 1973 - 1992, sú v knihe perfektne zachytené.

Keď v roku 1966 otec Dominik (vyšvätený za kňaza 23. decembra 1950) prišiel pracovať do Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, mal za sebou už pastoračnú v severnom Taliansku v diecéze Belluno, pedagogickú formačnú činnosť v kňazskom seminári vo Viterbe i pôsobenie medzi krajanmi na Slovenskej katolíckej misii

v Paríži. Tam pracoval spolu s Františkom Revesom, ktorý aj po zatknutí dona Titusa Zemanu, pokračoval so železnými nervami v pašovaní klerikov cez rieku Moravu do Rakúska až došli do Turína.

Dominik Hrušovský získal mnohostranné pastoračné skúsenosti. Život v Ríme, keď sa stal rektorom Ústavu, vedúcim pastoračie a neskôr biskupom (vyšvätený bol 6. januára 1983) pre slovenských katolíkov v zahraničí, ho vťahoval do kontaktov nielen s kňazmi v rozličných centrách slovenskej diaspory, ale aj s viacerými mecenášmi - podporovateľmi Ústavu. V Ústave bolo aj Slovenské gymnázium Antona Bernoláka pre chlapcov zo slovenských rodín - detí emigrantov i z bývalej Juhoslávie. Viacerí z nich sa stali kňazmi. To bolo to najcennejšie popri vydávaní kníh a ich zasielaní na Slovensko. Pašovali sa cez Maďarsko i cez Poľsko; to už síce nebola konkrétne Dominikova „parketa“, ale bez prameňa by netiekla rieka... Ttie roky činnosti Slovákov v zahraničí otec Dominik perfektne zdokumentoval.

Osobitná (a bolestná) kapitola je obdobie po návrate na Slovensko po roku 1992.

Prišla ponuka Talianskej biskupskej konferencie a pátra Werenfrieda vybudovať v Trnave najmodernejšiu tlačiareň. Je to zamotaná a málo známa kauza, ktorú otec Dominik krok po kroku osvetľuje a dokumentuje. Dnes sme múdrejší... Po roku 1990 nestačilo len v Ríme vymenovať nových biskupov, ale bolo treba ich aj inštruovať - zaučiť do praxe. Platí príslovie: Nemo dat, quod non habet (Kto nemá v sebe schopnosti, tak to nemôže zo seba vydať). Tá veľká ponuka „zhorela“ a ostala len malá tlačiareň pre Vydavateľstvo Lúč v Devíne a väčšia v Olomouci (Vlček).

Otca biskupa Dominika z nepriaznivých slovenských trápení vytrhlo menovanie za apoštolského nuncia do Bieloruska (15. apríla 1996). Tam napríklad za jeho éry vzniklo vo Vitebsku nové biskupstvo. Plným právom môžeme povedať, že otec arcibiskup Dominik sa zapísal zlatými písmenami aj do dejín Katolíckej cirkvi v Bielorusku. Mal som tú česť ho viackrát navštíviť v Niire aj v poslednom roku jeho požehnannej pozemskej púte a som mu veľmi vďačný za svedectvo jeho požehnaného, hoci neľahkého života.

Anton Semeš

J. M. Rydlovi udelili Cenu D. Rapanta

Na Slovensku sa udomácnil zvyk útočiť na každého, komu v hrudi bije slovenské srdce. Či sú to politici, umelci, vedci alebo žurnalisti. V ostatnom čase sa objektom záujmu súkromných médií, s ktorými sa, žiaľ, absolútne stotožnil verejnoprávny telerozhlas, stal Jozef M. Rydlo. Zámienkou na jeho diskreditáciu bolo udelenie Ceny Daniela Rapanta Maticou slovenskou.

Pred vstupom do Zichyho paláca stáli štyria mladí ľudia s ručne vyrobenými transparentmi, na ktorých bolo napísané: „Jozef Rydlo - násilník, zlodej, podvodník, profesor.“ Na otázku, či vedia, voči komu protestujú, jeden z mladíkov odpovedal: „Nemáme radi ľudákov.“ A zrejme ani poslankyňa NR SR Viera Dubačová, ktorá zaútočila aj na Maticu. V parlamentných voľbách kandidovala za stranu OĽaNO, no pred voľbami do VÚC odišla z parlamentného klubu strany, lebo „ľuďom sú nezávislí kandidáti sympatickejší“...

K lynču sa pridalo aj vedenie Filozofickej fakulty UK a vo svojom stanovisku uviedlo o.i.: „Považujeme za nevhodné, aby ocenenie pomenované po tejto významnej osobnosti slovenskej vedy získal človek, ktorého vedecké a morálne kvality sú spochybňované...“ Takže vedecká obec používa ako „argument“ mediálne spochybňovanie kvality laureáta.

Jozefovi M. Rydlovi odovzdal cenu predseda HO MS

Róbert Letz. Pozdrav laureátovi od predsedu NR SR Andreja Danku prečítal jeho poradca Lukáš Machala. Danko zablahoželal Rydlovi k udeleniu ceny a poďakoval sa mu za jeho pôsobenie v Ríme, kde ako generálny tajomník Slovenského ústavu dlhé roky rozvíjal a podporoval vedecký život slovenského exilu. Pripomenul, že taliansky prezident Oscar Luigi Scalfaro ocenil jeho výnimočný prínos pre taliansku a európsku kultúru štátnym vyznamenaním. A tiež skutočnosť, že slovenskí vlastenci ho vnímajú ako významného predstaviteľa slovenského národného obrodzenia druhej polovice 20. storočia.

Na slávnostnom odovzdaní ceny sa zúčastnilo viacero významných osobností verejného života, predstaviteľov cirkvi a historickej obce. A práve historici predviedli, aká nesmierna záťaž visí nad Slovenskom. Ani takmer po tridsiatich rokoch sme nedokázali dekomunizovať spoločnosť a v tomto prípade inštitúcie zaoberajúce sa historiografiou. Takže dnes proti sebe stoja historici s komunistickým videním sveta a historici bez ideologického zaťaženia. A ani po takmer tridsiatich rokoch od odzvonenia štvrtého článku v ústave o vedúcej úlohe strany v spoločnosti, prednovembroví titani neopustili pozície v ústavoch, ktoré prezentujú slovenské dejiny.

Eva Zelenayová

V znamení deviatkových výročí

V roku 2018 často prehnane aj celkom falošne sa pripomínali osmičkové výročia. Päťdesiatročnica vpádu vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR sa niesla v znamení aktualizovanej protiruskej hystérie. Storočnicu Česko-Slovenska bombasticky slávili v Prahe i Bratislave takmer celý rok, no akosi sa zabudlo pripomenúť, že Československo, presnejšie to ľudovodemokratické, bolo zločineckým štátom, slobody boli potlačované a ľudia prenasledovaní a väznení aj za socialistickeho zriadenia. Tak prečo dôstojne neslávime 14. marec, vznik prvého slovenského štátu? Veď režim je jedna vec a štátnosť druhá...

A tak tu máme hneď jeden dôvod na oslavu alebo aspoň tichú spomienku v jubilejnom roku 2019. Už 1. januára sme si pripomenuli polstoročie od vzniku Slovenskej socialistickej republiky. Na skromnej oslave na bratislavskom hrade, kde druhú Slovenskú republiku vyhlásil vtedajší predseda SNR Ondrej Klokoč, tieklo šampanské a mnohých za tuhého mrazu hriala myšlienka, že po pôste trvajúcim 24 rokov opäť má Slovensko vládu, ministerstvá i hlavné mesto. Tentoraz nebol potrebný Homolov puč na potlačenie úsilia o samostatný život, stačilo jedno zasadanie ústredného výboru komunistickej strany v Prahe roku 1970 a z federácie zostalo len torzo. Napriek tomu 1. januára 1969 Slovensko vykročilo správnym smerom a muselo prejsť ďalších 24 rokov, aby sa sen o samostatnom štáte stal skutkom.

Zišiel sa prvý parlament

Tento sen sa začínal naplňovať už dávno, 18. januára 1939, keď v budove na Župnom námestí v Bratislave sa po prvýkrát v našich dejinách zišiel riadne zvolený snem Slovenskej krajiny, teda náš prvý parlament. Je to významný dátum novodobých slovenských dejín. 9. marca 2019 si musíme pripomenúť 80 rokov Homolovho puču. Brániť nemeckej agresii, na to československá armáda nenašla odvahu, zabrániť naplneniu Pittsburskej dohody trebárs aj s použitím zbraní, na to už v generálnom štábe bolo odvahy nadostač, najmä keď Slováci disponovali len vidlami a poľovníckymi puškami. Jedna z mála bojových akcií československej armády v jej 68-ročnej histórii skončila fiaskom a priamo viedla k 14. marcu 1939. Vznik Slovenského štátu je dôležité si pripomenúť aj s jeho úspechmi a chybami, ktoré sa udiali za krátkej existencie našej prvej republiky.

O samostatnosť a samosprávu sa Slováci usilovali už pred 170 rokmi. Aj toto okrúhle výročie stojí za zmienku. Slovenská deputácia vedená katolíckym kňazom Jozefom Kozáčkom 19. marca 1849 odovzdala cisárovi Františkovi Jozefovi pamätný spis, kde sa požadovalo oddelenie troch miliónov Slovákov etnickou hranicou od zvyšného Uhorska a vytvorenie samosprávneho, teda autonómneho Slovenska v rámci Habsburskej ríše. Výkonnú moc mal mať slovenský krajinský úrad podriadený ríšskej vláde vo Viedni.

V marci si ešte pripomenieme 80 rokov od Malej vojny, keď improvizované slovenské čaty zastavili vpád maďarských oddielov a nemalo by sa zabudnúť, že 24. marca 1939 bez vypovedania vojny deväť maďarských lietadiel bombardovalo letisko a predmestia Spišskej Novej Vsi, kde zahynulo 13 osôb.

Deviatka nepriala diktatúram

Ale aj vpád maďarských bolševikov roku 1919 a ich dielo Sovietska slovenská republika na čele s českým bolševikom Antonínom Janouškom budú mať v mesiacoch máj a jún okrúhle výročia. Dvakrát v deviatkových rokoch posledných dvoch storočí sa zrútila diktatúra. V roku 1859 padol Bachov absolutizmus a roku 1989 mocenský monopol komunistov. Príčiny, priebeh i výsledky týchto spoločenských zlomov by nemali zostať nepovšimnuté. Prijatie slovenskej ústavy v júli 1939 a voľba aj inštalácia prvého prezidenta Slovenskej republiky 26. októbra boli tiež dôležitými míľnikmi pri budovaní základov prvej štátnosti. 1. september 1939 bol začiatkom najväčšej svetovej vojny v dejinách ľudstva. Účast' slovenskej armády

na protipoloľskom ťažení je pre nás varovaním najmä dnes a to bez ohľadu na úskoky a výpady poľskej politiky v predchádzajúcom období. Varovaním najmä v tom zmysle, že spojencov si Slovensko zvyčajne nevyberalo, ale nesmie sa podieľať na plnení ich agresívnych plánov.

Piaty júl 1869 bol pre našich predkov tragickým dňom, otec národa Štefan Moyses odišiel na večnosť. Stopäťdesiat rokov uplynie od dňa, keď Slováci stratili veľkú záštitu v zápase so stále rozpinavejším maďarizmom. Snáď ešte väčšia strata náš národ postihla pred sto rokmi 4. mája 1919, keď tragicky, ale nie bez cudzieho zavinenia zahynul Milan Rastislav Štefánik. Prichádzal s plánom vyhlásiť sa za viceprezidenta a v prípade, ak by zostal na živu, dokázal by zabrániť premene Slovenska na kolóniu.

Ivan Mrva

Kto bol Silvester Rak?

Pod odhalenou pamätnou tabuľou v Modrovej: zľava Martin Lacko, Ján Litecký Šveda, em. arcibiskup Ján Sokol, dp. Ján Košiar a správca farnosti dp. Jozef Drobny.

Foto archív

Narodil sa v Meleku (pri Vrábľoch) 31. decembra 1912, ako najmladší z troch synov. Keď mal dva roky, ich otec padol v svetovej vojne. Matka s deťmi sa ocitla v kritickej situácii, na pokraji hladu. S pomocou príbuzných napokon vyštudoval a v júli 1939 bol vysvätený v Bratislave. Pôsobil na farách v Gajaroch, Topolčanoch, Dvorníkoch, Hlohovci, Pezinku a napokon v roku 1952 v Mojmírovciach pri Nitre (vtedy Urmín) ako farár.

Medzi rokmi 1945 – 1948 ovládla čsl. štát komunistická strana, ktorá sa netajila snahou zlikvidovať Cirkev. A to tak, že si pod heslom tzv. „Katolíckej akcie“ vytvorí novú, sebe poslušnú cirkev, ktorá sa odtrhne od Ríma. V roku 1950 boli rozohnané všetky mužské rehole, rehoľníci umiestnení do koncentračných táborov. Biskupi boli vo väzení alebo v izolácii. Čas prenasledovania odhaľoval charakter ľudí i kňazov. Menšia časť tlaku podľahla. Väčšina však odolala. Časť ukázala svoju vernosť Cirkvi konkrétnymi činmi.

Rak patrila medzi tých, ktorým nechýbala odvaha. Okrem toho mal aj motorku, ktorá sa v čase, keď telefóny neboli, alebo boli odpočúvané a pošta cenzurovaná, ukázala ako veľmi dôležitý spojovací kanál. Keď v roku 1949 štát pod hrozbou ťažkých trestov zakázal šíriť a čítať pastiersky list, v kto-

rom biskupi vyzvali veriacich na vernosť Cirkvi, Rak zakázaný obežník z trnavského biskupstva tajne rozvážal svojim motocyklom po farách v hlohoveckom okrese. V roku 1951 sa zapojil do ukrývania kňaza Dr. Antona Boteka, ktorý utiekol z koncentračného tábora pre rehoľníkov v Močenku a neskôr ušiel do Ríma. ŠtB na to prišla. Pod falošnou zámienkou, že Rak na fare ukrýva tajnú vysielaciu, ho v noci zo 7. na 8. januára 1953 eštebáci prepapadli, faru vyrabovali a jeho odviekli. Bolo to obdobie, keď ŠtB mala v rukách prakticky neobmedzenú moc. Zatkli koho chceli, zabili, koho chceli, zobrali. Svojich zaistencov kruto mučili.

Odsúdený za velezradu

Dôležitú rolu v trestaní nepohodlných a súčasne v zastrašení verejnosti mali politické procesy. V priebehu rokov 1953/1954 vládnuca KSČ takto pripravila o.i. aj veľký proces s katolíckymi aktivistami na čele s RNDr. Imrichom Staríčkom. Raka zamontovali do tejto „protištátnej“ skupiny. Jeho pomoc prenasledovanému rehoľníkovi a poslušnosť biskupom Krajský súd v Bratislave (Dr. Uhrin) kvalifikoval ako „zločin velezrady“ a 30. apríla 1954 ho v mene ČSR odsúdil na šesť rokov nepodmienečne, prepadnutie majetku a stratu občianskych práv.

Trest si odpykával v podzemných baniach v Nápravno-pracovnom tábore Rtyň v Podkrkonoší. Šestročné väzenie si musel odpykať do posledného dňa a poslednej hodiny. Tak ako aj ostatní politickí väzni, musel podpísať záväzok o úplnej mlčanlivosti a musel si zaplatiť ešte aj za eskortu, väzbu a väzenie. Keďže odmietol spoluprácu s ŠtB a s komunistami vôbec, nepustili ho na podmienku a ani mu nedovolili sa vrátiť do pastorácie. Pracoval na JRD v rodnej obci. Až v roku 1965 dostal uprázdnené fary v Modrovej a Starej Lehote. Dôsledkom väznenia nastali aj ťažké zdravotné problémy. Prekonal tri vážne operácie. Krátko po poslednej, 6. januára 1988, v piešťanskej nemocnici zomrel.

Pripomenie ho tabuľa

Ľudia prichádzajú a odchádzajú, mená starších sa vytrácajú z pamäti. D. p. Raka si v obci, kde je pochovaný, pamätajú len tí, čo majú viac ako 40 rokov. Keďže umrel pred rokom 1990, o svojom utrpení nemohol hovoriť, jeho zásluhy nik nespomenul. Jeho meno nenájdem ani v Lexikóne katolíckych kňazov. V literatúre – historickej či cirkevnej – prakticky neexistuje.

Je teda morálnou povinnosťou tých, čo si ho ešte pamätajú, prípadne tých, ktorí o jeho zásluhách vedia, aby ich zaznačili pre budúce generácie. Aby ukázali, že Slováci a Katolícka cirkev mali aj v nedávnom období množstvo veľkých osobností, ľudí, ktorí môžu byť lepším vzorom než prázdne celebrity propagované v liberálnych médiách. A možno ich treba spomínať práve dnes, v situácii, keď vo svete začína nové prenasledovanie Cirkvi, ukázať morálne vzory statočných pastierov z minulosti, ktorí dokázali, že prenasledovaniu sa vždy dá čeliť.

Pamätná tabuľa je akiste dôstojnou a trvácou formou uchovania pamäti. A je dobré, že prichádza nielen v roku 30. výročia jeho smrti, ale aj v predvečer jeho narodenín a menín.

Martin Lacko

Nezabudnuteľná Rúfusova ľudskosť

Keď som v ten deň zavolala pani Magde Rúfusovej, v jej laconickom: „Umrel“, bolo cítiť neveriteľné prekvapenie. Zavislo vo vzduchu skôr ako otázka. Osemdesiat rokov a jeden mesiac bol tu s nami. Znavený na úmor svoj boj dobojoval. V päťdesiatke plný síl písal: „Môj Pane, neodlož a použi nás smelo. / Až do poslednej chvíle použi. / Tvrdo, jak ohorok – tak zašliapni nám telo, / až dohorí, až doslúži, / a nenechaj nás dlho umierať.“ V sedemdesiatke mal prosbu: „Mám dlhy, Pane môj. / Nechaj ma ešte platiť. / Podrž ma v službe. / Aspoň o leto...“ Dostal dištanc – o desať liet. Kruh sa uzavrel. Definitívne platí: „Zbohom slová. / Čo vieme, vieme potichu. / ... to podstatné je mlčanie.“

On už vie. A my? Od onoho dňa sa pýtam: Čo sa stalo? Kým tu stál, bol ako pevnosť, záštita, hradba strácajúcej sa ľudskosti, ako láskavá ruka vždy ochotná chápať, dvíhať a nasmerovať zneistených. Ako teraz ďalej? Vraciam sa ku vzácnym chvíľam osobného či písomného rozhovoru s ním. Tentoraz síce trúfalo, ale chcem sa o ne podeliť s tými, ktorých jeho odchod tiež zasiahol ako pozostalých. A dúfam, že mi to bude zhora dobrotvou odpustené.

Nemal rád okázalé chvály, pompéznosť. Keď som sa odvážila napísať mu svoje nadšenie z jeho zbierky, odpísal: „A to, čo mi urobilo najväčšiu radosť, nebola chvála, ale porozumenie. Chcel som svojou knihou presne to, čo ste o nej napísali Vy... prostota je najťažšia vec na svete, pretože sa musí vykupovať životom, nie literatúrou. Ďakujem, že ste ma pochopili. Najkrajší sviatok je sviatok porozumenia.“ (9.9.72)

Inokedy: S nekonečnou nežnou trpezlivosťou a láskou požiadal Zuzanku „anjela, s ktorým žil“, aby nakreslila tete kvietky. („Povedz mi, dieťa, / kto vymyslel kvet! / Povedz mi, kvietok, / kto vymyslel dieťa! / Máte sa radi od počiatku sveta...“). A počúval. Vedel to nielen ušami. V hlbokých modrých očiach blikalo ľudsky súcitné srdce. Aj náznak rozumel. „A netrápate sa veľa. Adam je starý už tisíce rokov a mení sa dosť málo a dosť nerád. To len spoločenské prevraty sú ako príchod cirkusu do mesta... Všetko tu už bolo, ako hovorí Kazateľ: „Čo je, už bolo dávno, aj čo má byť, už bolo tiež.“ S človekom treba mať trpezlivosť, ak nechcete nad ním lámať palicu. Porozprávajte sa so Zuzankou a so svojím vnúčaťom. Len tam je to ešte čisté.“ (14.11.95)

Ktosi mi posielal slová

Vo svojom tichu veľmi pozorne držal ruku na tepe času a dejov ľudských. Citlivo vnímal možné i nemožné v čase 40-ročného putovania: „S duchom je to ešte ťažšie ako s telom, kde ranu utrháš ľahko, ale aj hojí sa dlho. Všetko sa bude dlho hojiť.“ „Nad všemožnými politickými zástavami musí viať zástava ľudskosti.“

Každé jeho slovo bolo „ťažké zrno pre sejbu“. Práve to ťažké nebolo pohodlné pre podaktorých kritikov. Presne im odpovedá Óda na radosť („Z dialky cítim plytké, to bokom na posmech.“) a potešilo ma, že som svojou troškou do mlyna prispela jej reedícii.

Keď ma osobný záujem viedol nahliadnuť do kuchyne jeho tvorby, napísal: „Nemám doma dielňu a nielen, že neviem, do-

konca ani nechcem vedieť, ako sa to robí. Pred každou svojou novou básňou sa trasiem ako diletant a nikdy nemám ani tušenia, ako ju urobiť.“ (Až hodne neskôr pochopil, že: „Ktosi mi posielal slová.“ „Bože, ešte len idem – a Ty si už tu.“) Ale poradil: „Azda je treba nájsť si už v hotovej poézii „svojich“, nebáť sa takzvaných vplyvov, tie sa musia rozbiť o každú osobnosť.“ „Spoznať a zabudnúť a potom vedieť nevedomá – ten prudký posun, ktorý báseň vyčleňuje nad bežné hovory, seba – múdrejšie hovory.“ (6.5.74)

Myslím, že bolestne nerád spomínal tragiku v jeho rode zo začiatku 50. rokov, kedy už „Križ prestával byť svätým.“ No popri našom meste Žiar nad Hronom cestoval na svoj Liptov. A vždy sa s účasťou pýtal: „Už je to lepšie s ovzduším?“ Účastníci besedy s ním v Závodnom klube v Žiari nad Hronom si ho isto pamätajú.

Sirota po Bohu

Pravdaže sme neobišli tému – viera. Ale – to bola téma celého jeho života a diela, rozložitá a zložitá. Aj keď mal chvíľami pocit „siroty po Bohu“, bol to prejav jeho synovstva. Odpovedí je veľa: „A je to prosté, že si: musí byť / i autor, ak je dielo. / A dielo je a my sme v ňom a ním.“ „Báseň a modlitba sú sestry.“ „Prázdno je, Bože, bez Teba.“ Karol Nandrásy v knihe Milan Rúfus – Poeta Sacer jednoznačne vidí, že ide o „tvorca obnovujúceho kreatívnu súčasnosť medzi nebom a zemou, medzi Bohom a ľuďmi“. „Varuje, lebo sa o nás bojí. Jeho vánok topí námrazu a jeho láska zapaluje sviece našich duší.“ „Kriesi ľudskosť, aby sa zachovala.“ (K.N.)

Doslúžil gigant ducha. Rodnému Liptovu, z ktorého vyrástol a rozkošatil sa na všeludské univerzum, splatil daň svojím do poslednej chvíle využitým telom (stalo sa tak náhodou v deň, kedy začínal týždeň ekumény?). Slovenskom (zaujatým a roztržitým z hluku aktualít) tá správa prelietla akosi ticho (ako ticho básnik žil). Akoby ani nevnímalo, že sa práve stalo dedičom nesmierneho bohatstva v diele svojho jedinečného básnika. Áno, zostáva s nami duch jeho diela ako oná pevnosť, na ktorú napísal: „rafije sa rútia k hodine rozhodnutia, lebo už môžeme byť len múdri alebo nebyť.“

O aktuálny a večne platný závet sa možno oprieť v Rúfusovom prebásnenom 49. biblickom žalme:

*„Nebudem sa báť vo dňoch zlých,
akže mi budú ubližovať
tí, čo sú pyšní na svoj majetok
a veľkým bohatstvom sa chvália.
Bláznivi! Veď zo smrti sa nevykúpia
a vlastnú dušu nevyplatia Bohu,
lebo jej cena príliš vysoká.
Umiera človek, hrob je jeho domom,
z rodu na rod dedí ten príbytok
i čoby celú zem nazýval svojou.“
„Taký je koniec tých, čo bláznivo si veria
a vlastný osud sa im zapáčil.“*

Milan Rúfus zomrel pred desiatimi rokmi, 11. januára 2009.

Mária Zaťková

Život v korekcii a na háku

Pokračovanie z 1. strany

V internáte nebolo možné bývať počas sviatkov a prázdnin. Musel som vymýšľať kam na noc a organizovať si život sám.

Kam ste teda chodievali? Ako ste trávili nedele a sviatky?

Keď som mal peniaze, väčšinou niekde v ubytovni. Permanentne som chodieval brigádovať, nakladať zemiaky alebo do tehelne. Bola to ťažká robota pre stredoškolačka. Keď som prišiel do detského domova povedali mi, že tam už nemám miesto. Vreckové som dostával 24 korún mesačne, ale to nestačilo ani na stravu, nieto ešte na ubytovanie.

To, čo ste prežívali sa vás muselo veľmi bolestne dotýkať. Ako sa na to pozeráte dnes?

Videl som, ako moji spolužiaci idú domov a ja som nemal kam. Sviatky boli pre mňa hotový horor. Nemal som rodinu, nikoho. Potom, keď ma vyhodili zo školy a teda aj z internátu, hľadal som útočisko v detskom domove, ale jeho riaditeľ Vojtech Mika mi povedal, že tam už nemám čo robiť. Vtedy bolo baníctvo preferované, tak som sa prihlásil do bane v Ostrave. Baníctvo som študoval, takže mi bolo blízke. A pribudol aj náborový príspevok 10 800 korún.

Tak vám bolo sveta žiť. Mohli ste si aj školu dokončiť?

To som si myslel, ale to sa stalo až oveľa neskôr.

Ako dlho ste pracovali v Ostrave? Tam to už bolo v poriadku?

No, tam to bolo v neporiadku. V 60. rokoch bolo v Ostrave čínske kultúrne stredisko, kam som občas zašiel a stretával sa so všelijakými ľuďmi, ktorí neboli naklonení režimu. V Karvinej som najskôr robil v bani Mier, potom v bani 1. máj. Žiadali ma, aby som sa stal členom úderky, ale to mohli byť len zväzáci a ja som odmietal vstúpiť do mládežníckej organizácie. Povedal som im, že kašlem na celú úderku aj na komunistov. Tak prišli po mňa dvaja chlapi a zobrali ma na SNB. Jeden z nich pove-

Ladislav Solár Foto Eva Zelenayová

dal, to je ten vtáčik. V príhodnom okamihu som sa odtiaľ vytratil, rozhodol sa vrátiť do Spišskej Novej Vsi, kde som mal jedného kamaráta, s ktorým sme uvažovali ujsť do Španielska.

Zrejme sa vám to nepodarilo?

Nie, lebo ma udal Vojtech Mika a putoval som za mreže. Eskortovali ma do Košíc a odtiaľ do Zámrsku. Tam ma desať mesiacov vypočúvali, potom odviezli na Bory a odtiaľ som sa dostal von na amnestiu. V rozhodnutí o amnestii mám uvedené, že som takto konal pod vplyvom imperialistickej rozviedky. Nuž som sa vrátil do Spišskej Novej Vsi, kde som sa uchádzal o prácu v nábytkárskom podniku. Nezobrali ma, tak som sa vrátil do Ostravy. Lenže v roku 1960 boli voľby a ja som na volebnú miestnosť vylepil heslo: „Chceme slobodu, nech nám komunisti nemútia vodu!“ A boli z toho opletačky.

Vy ste sa priznali?

Oni ma pritom chytili. Keď som to tam nalepil a pozeral sa na to, v tom ma dvaja chytili pod pazuchy. Chvilku som to vydržal, no potom som sa vychytil a utekal preč. Strieľali po mne, ale ušiel som. Najskôr som sa potuloval, napokon som zase išiel do brigádnického domu, kde som býval, a tam ma zatkli. Obžalovali ma, že som maril výkon úradného rozhodnutia, napadol verejného

činiteľa, pritom napadnutý som bol ja. Dostal som za to šesť a pol roka.

A kde ste boli vo výkone trestu?

Všelikde. V Leopoldove, Ruzyni, Pankráci, odkiaľ som 30. apríla 1964 ušiel.

To sa vám ako podarilo?

Pozoroval som, ako väzni odchádzajú pracovať z Pankráca na Spořilov, kde sa vo veľkom rozbiehala výstavba obytných domov. Vždy tam stáli autobusy, väzni boli zoradení. Videl som, že by sa dalo zamiešať medzi nich. Samozrejme, že väzňov zratávali pred nástupom do autobusu aj v autobuse, ale niekedy počty nesedeli a potom ich zratávali ešte pred odchodom na pracovisko. To som vedel od spoluväzňov. V ten kritický deň som o svojom pláne povedal Igorovi Špačekovi, synovi profesora na vysokej škole v Brne, či nechce ísť aj on. No neveril, že sa to podarí a nešiel. Pri vypočúvaní ho tak zbili, že zomrel.

Čiže vozili väzňov na strážené pracovisko, z ktorého sa vám podarilo ujsť?

Áno, v ten deň som sa zamiešal medzi odchádzajúcich väzňov, zráтали nás a zistili, že je o jedného viac, ale nebol už čas znova nás prerátať. Vedel som, že skôr než vyjdeme z autobusu a budú nás znova rátať, musím sa stratiť. Schoval som sa, a keď väzňov znova rátali, už nebolo o jedného navyše. Od jedného bachara som mal informáciu, že keď väzni po robote odídu z pracoviska, ostane opustené, už ho nikto nestráži. Celý deň som teda nervózne čakal, večer si poprezeral objekt, vyliezol som na strážnu vežu a skočil. Už som bol slobodný. Pamätám sa, bola jasná noc, Orion svietil, a tak som vedel, že musím ísť na juh na hranice. Čím skôr, tým lepšie. Lenže nebolo to také jednoduché.

Aký ste mali plán?

Ujsť cez Rakúsko.

Ako? Pešo?

Pešo. Po ceste som natrafil na lodenicu. Bola prázdna, vlámal som sa

do nej cez vrchné okno. Ležal som a počul, že niekto prichádza. Schoval som sa pod posteľ. Prišli dvaja chlapci a keď mi vypadli mince z vrecák, spozorneli. Zistili, že posteľ je ešte teplá, tak som vyliezol a povedal som im, čo sa stalo. Požiadal som ich o veci na holenie a bol som si istý, že sa o mne zmienia rodičom. Ale nie. Doniesli mi, čo bolo treba a ja som išiel ďalej. Zoznámil som sa s jedným človekom a keďže začalo byť daždivo, odporúčal mi počkať, kým sa oteplí. Zostal som teda u neho v kôlni asi tri týždne a pomáhal som mu.

Nehľadali vás?

Určite. Vedel som, ako to chodí, tri dni nástupy, filcuncky, mysleli si, že som sa niekde schoval. A ja som ešte aj napísal list na ministerstvo vnútra do Prahy. V Řičanoch som ho hodil do poštovej schránky.

A o čom?

Že Chruščov dlho nevydrží vo funkcii, že všetko, čo sa robí je zlé a už ani neviem čo všetko.

Takže vy ste sa postavili na odpor a ešte ste o tom dali vedieť ministerstvu vnútra? Čo ste si od toho sľubovali?

Nič, len aby vedeli, že som nažive a že nesúhlasím s tým, čo sa deje. V Českých Budějoviciach som mal roztrhané trampky, tak som si kúpil nové. V predajni s obuvou robila dcéra vyšetrovateľa, volal sa major Nehoral. Spoznala ma podľa zatykača, udala ma a keď ma zatýkali, pobil som sa. Dostal som sedem rokov väzenia.

Kedy to bolo?

V roku 1964. Najskôr mi pridali desať mesiacov za útek, ale potom mi trest za útek zrušili, no obvinili ma z množstva trestných činov, týkajúcich sa majetkovej rozkrádačky, hoci som nič z toho neurobil, ba ani som sa k tomu nikdy nepriznal. Ale oni povedali, že som vinný a hotovo. Jednoducho ma z Českých Budějovic eskortovali do Tábora a tam v lokálnej väzbe mi hovorili, toto si urobil, tam si to urobil, takto si to urobil. A dávali mi do rúk nejakú konzervu, oblečenie a potom použili ako dôkazový materiál, na ktorom boli moje odtlačky prstov. Prežíval som

veľké sklamanie, že úradná moc sa takto sprostochovala.

Čo vás motivovalo k odporu voči tomuto režimu?

Tak napríklad na internáte každý do mňa hučal - strana potrebuje dosiahnuť, aby ste boli slušní občania. A ja som si hovoril a čo, ja som neslušný? To ma urážalo. Vylepenie hesla na volebnú miestnosť bolo logickým pokračovaním môjho vzdoru. Vtedy sa mi to nezdalo až také závažné, aké dôsledky to napokon pre mňa malo. A z toho sa odvíjali ďalšie skutky. Lebo zasa som ušiel a pribudli ďalšie problémy. Veď aj minister vnútra sa bol na mňa pozrieť, aby na vlastné oči videl, ako vyzerá chlap, čo ušiel z väzenia a napísal ten list.

Čiže on ten list dostal?

Dostal.

A kde bol za vami minister?

V Ruzyni. Vtedy som si vytrpel. Prakticky ma bili každý deň. Vytiahli ma z korekcie, to bola taká cela v pivnici bez okien, navliekli na mňa kazajku, zavesili ma na hák, a keď som sa nemohol hýbať, tak do mňa kopali. (Roztriasli sa mu ruky a slzy stekali po tvári, prestal hovoriť. Až po hodnej chvíli pokračoval.) Vyšetrovali ma a chceli vedieť, kto mi pomáhal, od koho som získal informácie.

Čiže pri tých výsluchoch vás mlátili?

No a ako! Keď som sedel na stoličke, priviazali mi vzadu ruky a facky boli iba pohladením. Keď som neodpovedal podľa ich predstáv, dostal som úder. Niekoľkokrát som bol taký zbitý, že som vôbec necítil, že ma ešte bijú. To padalo do mňa ako do vreca. Niekoľkokrát som si myslel, že už je po mne.

Prečo vás dali do korekcie? Zvyčajne to bolo za nejaký trest.

Len za to, že som ušiel. Hneď na začiatku ma tam strčili.

Ako dlho ste tam boli?

Neviem, celkom som stratil pojem o čase. Bol som taký ubitý, všetko ma bolelo, len spať sa mi chcelo. A vždy, keď sa otvorili dvere, tak mi srdce... (Ťažký dych a horký plač, ruky znovu roztrasené.)

Ako dlho ste boli vo väzení? Kedy vás pustili?

V roku 1974.

To ste mali 34 rokov, takže celú mladost' vám zničili vo väzeniach. Spomínali ste, že ste písali básne.

Mám ich asi šesťsto. Aj veľa pesničiek som zložil. Všetelijaké.

Všetky si pamätáte?

Pamätám, ale niekedy sa musím na ne rozpamätávať. Vymyslel som tajné písmo, no rozšifrovali ho. Vždy nasledovalo jedno a to isté. Korekcia, bitky. (Plač.) Jednu pesničku som spieval na cintoríne Vraakuňa:

Zlovestné svietia svetlá v noci na koridore.

Dávno by sme mali spať, no

takmer všetci sme hore.

Čakajúc na hrozné dávky z gulometu, ktoré mnohých z priateľov do zabudnutia smrťou zmetú.

Zlovestne sa týčia strážne veže a na nich muži so samopalmi,

oni spôsobili aj rodným obet' náreky s krvavými žiaľmi.

Veď sú to neludia, ich svedomie už dávno stvrdlo na kameň,

zastrelia každého, koho im naženú pred hlaveň.

(Nemôžem ďalej. Plač, triaska rúk.)

Vo väzení ste boli štrnásť rokov s malými prestávkami na úteku. Pomysleli ste si niekedy, že predsa raz bude lepšie? Čo vám dávalo nádej?

Vždy som tomu veril. Pri živote ma držala viera v Boha.

V roku 1968 nastalo isté uvoľnenie. Aj vo väzení?

V 68 vo väzení nebolo vôbec žiadne uvoľnenie. Pamätám si jeden výstup. Prišiel nám tam niekto rozprávať o tom, aby sme si nemysleli, že nás pustia. Že všetko, čo sme vykonali, sa hodí za hlavu. Potom začala diskusia a ja som vystúpil s požiadavkou, že keď je už taká voľnejšia doba, mohli by nám dovoliť aspoň pitralon po holení. Všetci začali hulákať a ja som bol strieskaný.

V Plzni na Borochoch bola ošetrovňa. Vybrali ma za ošetrovateľa. Na tej ošetrovni nás bolo štrnásť. Zatvorili nás tam a kapitán Čížek s takým evanjelickým posmechom nám povedal, že tu budeme mať čas len pre seba. V miestnosti boli po oboch stranách posteľe, bolo ich šesťnásť, ale nás len štrnásť. Siedmi sme boli ošetrovatelia a siedmich nakazili Weilovou chorobou, chlorpromazínovou horúčkou, červenkou...

Pokračovanie na 12. strane

Život v korekcii a na háku

Dokončenie z 11. strany

Tí siedmi sa dali dobrovoľne nakaziť?

Čoby, to určili väzenskí úradníci, kto kam pôjde. Policajti chodili okolo nás v skafandroch. Každý akože ošetrovateľ mal na starosti jedného akože pacienta. Kým som bol tam, ôsmi zomreli. Nakazený weilovkou sa ráno zobudil celý šedomodrý, nafúknutý. My sme ich obsluhovali, podávali lieky. Nevieť ako sa to skončilo, lebo aj ja som ochorel. Striedavo ma oblieval horúci a studený pot, tak ma z toho vyradili. Dali ma na izolačku. Ten, ktorého som ošetroval sa volal Július Droppa. Zomrel na weilovku. O čo ide som sa dozvedel z chorobopisov, ktoré si lekári zabudli na ošetrovni.

Takže v Plzni na Boroch sa robili takéto medicínske experimenty?

(Plač, trasenie rúk.)

Koľko väzňov ste spoznali zblízka?

Pankrác, Ruzyň, Bory, Zámorsk, Pardubice, Leopoldov, Ilava. V Pardubicach som raz spieval a pridala sa nejaká väzenkyňa z vedľajšej cely. Bachari vrieskali, aby sme boli ticho. Neposlúchli sme. Potom som počul ako zavrzgali dvere a tá žena kričala, plakala, iste ju bili. O chvíľu som dostal aj ja.

A čo ste spievali?

Kaťušu.

Spomínali ste, že sudca Baránek, ktorý vás súdil, zostal sudcom aj po roku 1989? Boli ste rehabilitovaný?

Požiadal som o rehabilitáciu, ale z Plzne mi napísali, že všetky spisy už skartovali a z Ostravy mi ani neodpovedali. No a na krajskom súde mi povedali, že vzhľadom na to, že nemám kompletnú dokumentáciu, nemôžem byť rehabilitovaný. Na dôvažok mi koncom roka 2018 znížili aj dôchodok.

Eva Zelenayová

Keď bombardovali Zlaté Moravce

Podrobnosti o bombardovaní Zlatých Moraviec v roku 1945 mi rozprával Stano Maruniak. Po Viedenskej arbitráži bol ako 16-ročný s celou národne orientovanou rodinou nútené vystaňovaný do Zlatých Moraviec. Obývali dve miestnosti na prízemí v Palote. Dnes je ich byt súčasťou nemocnice. Vtedy to bola štátna budova v ktorej sídlil okresný úrad. Podľa Maruniaka bývalo v nej vyše desať rodín. Maruniak je dnes už nebohý. Odsedel si desať rokov v Jáchymove a v Leopoldove a po vzniku organizácie politických väzňov stal sa jej členom.

Mesto bombardovali dopoludnia na Kvetnú nedeľu 1945. Bol to uznávaný sviatok preto mesto bolo plné ľudí. Jedni išli do kostola, iní z kostola. Odrazu na dvojplôšniku priletela Drexlerová s naloženými zápalnými fosforovými bombami na 50 metrových lanách. To aby mohla lepšie zasiahnuť cieľ a začala mesto bombardovať. Plán na bombardovanie mesta jej pripravil a nakreslil žandár Oreský, ktorý bol žandárom aj za prvej Slovenskej republiky. Po vojne bol ďalej žandárom, ale už ako verný komunista. Určite bol komunistom aj za prvej republiky, ale sa k tomu verejne nehlásil.

Ľudia toto nečakali a keď sa začalo bombardovanie, tak sa schovávali kde sa dalo, líhali si aj do jarkov. Bolo to zákerné prekvapenie pre mesto.

A bomby padali

Prvá bomba spadla na kraj chodníka pred menzou a vyhlbila tam asi meter hlboký kráter pričom zabila žandára Zemanoviča, ktorý tadiaľ prechádzal. Nohu mu odtrhlo v stehne a zostala visieť asi na jednom centimetri kúska kože. MUDr. Karšay, ktorý býval oproti, mu ju vreckovým nožíkom odrezal, lebo inak sa s ním nedalo hýbať. Dnes je z menzy

domov dôchodcov a v Karšayho dome je predajňa nábytku. Drexlerka chcela zasiahnuť dom poslanca Slovenského snemu prof. Ruda Krušinského, ale netrafila ho. Zároveň spustila strelbu z guľometu z lietadla, ale či trafila dom poslanca Krušinského neviem, dnes na ňom nič nevidieť. Ale dodnes sú na kamennom múriku ohrady domu bývalého MUDr. Mráza stopy po guľkách a tiež na jej železnej časti.

Dom bývalého poslanca Krušinského je hneď vedľa domu Dr. Mráza smerom do mesta. Jeho dcéra ešte žije, ale nechce o tom veľa hovoriť, lebo jej otca komunisti po vojne odsúdili na sedem rokov väzenia, pretože bol poslancom nepriateľského štátu. Teda Slovenského štátu, ktorý bol v tom čase uznaný 21 štátmi sveta.

Druhú bombu hodila na Melčák dom. Ten za prvej ČSR kúpil od židov dolnú synagógu a urobil z nej sódovkáreň. Po vojne ju prerobili na pekáreň. Budova stojí dodnes. Po roku 1989 ju židia chceli reštituovať, lenže nemali žiadne doklady a evidencia potvrdila jej predaj.

Zhorela zaživa

Tretiu bombu chcela hodiť na robotnícky dom v malej uličke, kde bolo v tom čase veliteľstvo Hlinkovej gardy. Zase netrafila, ale bomba spadla na dom šustra Čekmeho oproti robotníckemu domu. Jeho žena zaživa zhorela a on utrpel ťažké popáleniny na rukách a na tvári, keď ju zachraňoval z horiaceho domu. Po zahojení mu ostali ťažké jazvy, ktoré mu znetvorili tvár a obmedzovali pohyb prstov a rúk.

Štvrtú bombu hodila na bývalú meštianku, v ktorej vtedy bolo veliteľstvo nemeckých vojakov. Budovu trafila, ale či bol niekto zranený alebo mŕtvy, neviem. Dnes je budova prázdna, po vojne až do roku 1989 v nej bolo sídlo MsNV. Môj nebohý otec spomínal, že nemeckí vojaci boli

umiestnení v budove gymnázia a poníčili v nej takmer všetky okná, lebo ich otvárali vytrhovaním a nie kľučkami. Vtedy už „bežalo“ Povstanie a chovanie Nemcov bolo adekvátne k danej situácii.

Piata bomba trafila Oreského dom. Či to urobila úmyselne alebo sa pomýlila, neviem. V meste panovala nálada – Oreský dostal to, čo mu patrí.

Pri tomto bombardovaní krúžila nad mestom a nalietavala každú bombu samostatne. Ľudia boli vystrašení, lebo všade bol pokoj a zrazu bombardovanie.

Po vojne preverovala

To je všetko, čo viem o bombardovaní, čo mi porozprával nebohý Stano Maruniak a niečo mi doplnili starí, dnes už vyše osemdesiatroční pamätníci. Dnešní povojnoví ľudia o tomto bombardovaní nič nevedia, a ani ja by som o tom nevedel, keby ma na to neupozornil Stano Maruniak.

Po vojne sa židovka Drexlerová stala predsedkyňou preverovacej komisie pre všetkých učiteľov a štátnych zamestnancov. Skúmala ako sa chovali a aké postoje zastávali za Slovenského štátu. Zase sa tu najviac rozdrapovali komunisti a partizáni, ak skutočne nimi aj boli.

Môj nebohý otec bol profesorom na gymnáziu a súčasne aj správcom Matice slovenskej v meste. Takže aj môj otec sa dostal pred túto komisiu. Patril k prvej formujúcej sa inteligencii po vzniku prvej ČSR. Maturoval v roku 1933 na gymnáziu, kde väčšina profesorov bola českej národnosti. Po maturite nedostal žiadne zamestnanie, chcel ísť na vysokú školu, ale ako polosirota nemal na to finančné prostriedky. Vtedy platilo, že pre chudobných študentov jestvovala možnosť dostať štátne štipendium, ale to musel podpísať riaditeľ gymnázia. Ale riaditeľ - Čech Skovajška mu odmietol podpísať žiadosť. Preto sa rozhodol pre nástup na základnú vojenskú službu. Po vojne sa postupne dostal učiť na cirkevné dedinské školy a neskôr si doplnil vzdelanie aj o vysokoškolské.

Aktívny Matičiar

Organizoval rôzne matičné akcie v meste, čo sa stalo trňom v oku rôznym maďarónom. Mesto bolo prakticky maďarské a slovenčina sa používala len v školách alebo u bežných ľudí. Ale problém bol v inom.

Otec môjho otca padol v prvej svetovej vojne. Prvú triedu chodil dvakrát. Prvý raz po maďarsky a po vzniku ČSR znovu, ale po slovensky v Kňaziciach. Jeho matka nebola zamestnaná, veď vtedy bolo málo možných zamestnaní pre ženy, bola teda domáca a roľníčka. Keď ovdovela ihneď odišla na dolnú zem do dnešného Maďarska pracovať na majetky, aby si zarobila nejaké peniaze. Otec ako žiak gymnázia tiež potreboval peniaze a tie si zabezpečoval vyučovaním slabších žiakov z lepších rodín alebo okopávaním repy a kukurice počas prázdnin na majetku Drexlerovcov. Práve otec Drexlerovej stál ako dozor nad robotníkmi a stále sa môjmu otcovi vyhrážal, že nič nerobí a zle robí a nič mu nezaplátí.

A tu zrazu sa stretli proti sebe otec ako profesor na gymnáziu a ona, Drexlerka, ako predsedkyňa preverovacej komisie. Ako novodobá predstaviteľka moci v meste začala skákať proti otcovi. Ten jej nič nenechal a zaútočil na ňu: „Ty špina jedna... no to písať nebudem, to si poľahky každý domyslí. Po tomto tvrdom výstupe, keď jej otec nezoštal nič dlžný a vykričal jej minulosť aj to, ako sa k nemu chovala, keď ako žiak gymnázia u nich brigadoval, komisiu rozpustili. Drexlerka tiež nečakala a za dva dni ušla do Anglicka. Prečo nešla do Moskvy či inde do ZSSR nikto nevie. Totiž Drexlerovci boli veľkostatkármi v meste a jej otec začiatkom vojny ušiel do Anglicka. Mala brata, veľmi dobrého architekta, ktorý robil v Berlíne dovtedy, kým nezačali židov v Nemecku likvidovať.

Predsedom novej preverovacej komisie sa stal Horvath, ktorý bol za Slovenského štátu v Hlinkovej garde a po vojne až do smrti sa z neho stal verný komunista.

MUDr. Ľubomír Sýkora

Protest

Kongresu slovenskej inteligencie voči glorifikácii zaniknutého štátu

V januári 2018 sme si pripomenuli 25 rokov, teda štvrtstoročie od chvíle, keď sa Slovensko opäť stalo samostatným a suverénnym štátom na mape Európy i sveta. Za vznik slobodnej SR sa plnou váhou postavil aj Kongres slovenskej inteligencie, ktorý od roku 1992 združoval národne zmýšľajúcu inteligenciu. KSI preto cíti potrebu reagovať na javy, ktoré našu štátnosť aj po štvrtstoročí sponchýňujú či marginalizujú.

Vyjadrujeme naše sklamanie nad tým, že ponad historickú skutočnosť obnovy slovenskej štátnosti a vzniku druhej Slovenskej republiky politické vedenie SR, štátne orgány i médiá prešli len okrajovo. Dátum štátnej nezávislosti je prítom v kultúrnom svete kľúčový.

Zamŕkajte sa, či dokonca kriminalizuje ďalší kľúčový medzník slovenského emancipačného vývoja, a to dosiahnutie autonómie Slovenska 6. októbra 1938. Vtedy si Slováci po prvýkrát konštituovali vlastnú národnú vládu i vlastný zákonodarný zbor.

Miesto toho sme prakticky celý rok 2018 svedkami osláv zaniknutého Československa. Vznik aj dejiny ČSR sa podávajú nekriticky, až glorifikačne, a to aj v rámci RTVS, ktorá by už svojou podstatou verejnoprávnej inštitúcie mala podávať historické fakty objektívne a vyvážené a pri prezentácii histórie zohľadňovať slovenský národný zreteľ.

Pripomíname, že T. G. Masaryk a E. Beneš, napriek zakladateľským i povojnovým zmluvám, budovali ČSR od prvého dňa ako český štát s pripojením Slovenska. Štátnou ideológiou bol českoslovakizmus.

Odmietame oslavovať štát, ktorý Slovákov neuznal za národ, upieral ich prirodzené národné i sociálne práva, ktorého četníci strieľali do štrajkujúcich, a ktorý státisíce Slovákov vyhnal za prácou do cudziny.

Vyslovujeme svoj protest proti tomu, aby verejnoprávna RTVS ostentatívne ignorovala tradície zápasu o štátnu nezávislosť Slovenska, nespočetné snahy i obety slovenských vlastencov doma i v exile, ba dokonca očierňovala zakladateľské garnitúry Slovenskej republiky a oslavovala štát, ktorý sa pre Slovákov ukázal byť slepou uličkou vývoja.

**1. hovorca KSI Martin Lacko
Bratislava 7 .11. 2018**

STALO SA

1. januára 1993 vošla Slovenská republika do života ako nezávislý samostatný štát s úplnou a pôvodnou štátnou suverenitou. Hneď po vyhlásení ju uznalo 91 štátov a bola prijatá do OSN ako 180. členský štát.

2. januára 1951 bol za tajného biskupa na Slovensku vysvätený 27-ročný jezuitský novokňaz Pavol Hnilica. Vysvätil ho rožňavský biskup Róbert Pobožný.

5. januára 1968 zvolili Alexandra Dubčeka za 1. tajomníka ÚV KSČ, čím sa začala Dubčekova jar.

8. januára 1950 zomrel banskobystrický biskup Andrej Škrábik.

18. januára 1939 sa v Bratislave konalo prvé slávnostné zasadanie Slovenského snemu.

20. januára 1928 vláda Československej republiky schválila „Modus vivendi“, dohodu medzi ČSR a Svätou stolicou.

20. januára 1939 prezident republiky Dr. Hácha, na návrh slovenského snemu, vymenoval tretiu vládu Slovenskej krajiny. Jej predsedom sa stal dr. J. Tiso.

LADISLAV SOLÁR

Verše z väzenia

Povedzte mojej materi

*Povedzte mojej materi,
že ja som tu stratený,
že ja od rána do noci,
vachtle brúsim a nie je mi pomoci.
Povedzte mojej dievčine,*

*že ja tu sedím nevine.
Že ja tu v krivde, biede žijem,
do úmoru na svojich tyranov driem.*

*Povedzte mojim kamarátom,
nech jedajú tvrdo ako hrom.
Nech na väzenie udrú v nejaký deň,
a dostanú ma z neho von.*

Ešte raz

Ešte raz sa musím dvihnúť a ísť v širu diaľ, sveta kraj.

Tam kde je stále máj, slobody pravý raj.

Tam niekde na Havaj a ešte snád kúsok v diaľ, kde nehrozí mi kriminál.

Ten kriminál, ktorý mi mladost' vzal a v srdci zanechal bolesť a žiaľ.

Človek by sa nad sebou trpkou pousmial, to som si, to som si, ale dal.

Každé ráno s túžbou sa pozerám za koridory,

vidím tam v diaľke v rozbresku zory tiahnuť sa hory.

Ktoré ma lákajú, mne smutnému spať nedajú, do ďalekých svetov ma stále volajú.

Do ďalekých svetov ma stále volajú.

Už plávam sa morom k ďalekým obzorom a svoje zbohom z lode vám dám.

Ešte raz ku brehu vám zamávam.

Tam kde letia mraky ja si plávam taky,

a svoje zraky len kupredu upieram.

Som rád, že brehy tie v dohľade mám.

Ešte raz sa musím zdvihnúť a ísť v širu diaľ, sveta kraj.

Tam ma žiaden vietor ešte nikdy nezavial.

Do krajín krásnych kde je ľud šťastný, počuť dievčatá sa smiať.

A na to, čo bolo, viac nespomínať, a na to, čo bolo, viac nespomínať.

Pri sladkom potešení

Predsedička nitrianskej regionálnej organizácie PV ZPKO A. Loudová je nedostížnou cukrárkou. Jej skvelej torte neodolá ani najväčší odporca sladkosti.

Pred Vianocami si na nej zamaškrtilo vedenie PV ZPKO

spolu s viacerými členmi. Zastavil sa aj Ladislav Solár, prvý zľava, s ktorým je rozhovor v tomto čísle Svedectva. Vedľa neho Alžbeta Loudová, Ján Litecký Šveda, Ján Košiar a Rafael Rafaj. Gratulácia patrila najmä predsedovi organizácie, ktorý 14. decembra oslávil okrúhle sedemdesiatiny. Živio!

(ez)

PRIPOMÍNAME SI

V januári si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Mária Hollá, Nitra 7.1.1964

60 rokov

Jozef Gaduš, Levoča 9.1.1959

65 rokov

Mária Škorecová, Nitra 27.1.1954

Ludmila Melišová, Koš 10.1.1954

70 rokov

MUDr. Agnesa Sandtnerová, Pezinok
1.1.1949

72 rokov

Marta Jajcajová, Bratislava
25.1.1947

75 rokov

Marian Burík, Ilava 18.1.1944

Oľga Šafránková, Humenné
12.1.1944

Melánia Komarová, Spišská Nová Ves
24.1.1944

80 rokov

Anna Fodorová, Žilina 1.1.1939

Anna Bučková, Polomka 5.1.1939

81 rokov

Alojzia Rafajová, Žilina 28.1.1938

Agnesa Kudašíková, Levoča 21.1.1938

84 rokov

František Boža, Humenné 15.7.1935

85 rokov

Jozef Turček, Veľký Lapáš
25.1.1934

86 rokov

Ján Hric, Badín 30.1.1933

87 rokov

Helena Lauková, Sv. Anton
7.1.1932

88 rokov

Mária Plaštiaková, Nitra 2.1.1931

89 rokov

Ján Surový, Ružomberok 1.1.1930

Mária Daňová, Topoľčany 27.1.1930

Anton Semeš, Bratislava 30.1.1930

90 rokov

Milan Baláž, Trnava 14.1.1929

91 rokov

Pavol Lavo, Nitra 13.1.1928

95 rokov

Viktória Šušeková, Zlaté Moravce
23.1.1924

99 rokov

Ján David, Dolný Kubín 19.1.1920

*Jubilantom srdečne
blahoželáme*

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR

MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava
10 EUR

Ing. Viliam Zopp, Bratislava 10 EUR

RNDr. Jozef Kollár, Šaľa 100 EUR

Martin Lacko, Modrová 20 EUR

Z lásky k človeku, Bratislava 165 EUR

Milan Baričák, Nová Dubnica 20 EUR

Mária Branišová, Bratislava 10 EUR

Oľga Búzová, Bratislava 15 EUR

RNDr. Vadovič, Bratislava 20 EUR

Elena Šebová, Bratislava 10 EUR

Ernest Ponechal, Teplička nad Váhom
20 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 89 rokov, 27. novembra 2018, zomrel **Felix NEŠTRÁK** zo Sereďe, predseda pobočky PV ZPKO Galanta-Sereď. Posledná rozlúčka sa konala 30. novembra 2018 na cintoríne v Sereďi. Poslednej rozlúčky sa za regionálnu organizáciu v Trnave zúčastnili predsedníčka Beáta Ďureková a členovia Jana Masařová a Pavel Izakovič.

† Vo veku nedožitých 64 rokov, 25. novembra 2018, zomrel **Marián REPÁK**, člen pobočky PV ZPKO v Levoči. Posledná rozlúčka sa konala 28. novembra 2018 na cintoríne v Levoči.

*Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť*

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stra-

tili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Zaujímavosť o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: **SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0902 199 429 a 0905 737 790.**

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

● **Malé knižkupectvo Svojeť** v bratislavskej Lige pasáži ponúka knihy, ktoré inde nekúpite. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718.

Knihkupectvo Svojeť
Predajňa vydavateľstva MS

Dunajská 18
Līga Pasáž
811 09 Bratislava

Telefón: 0903 946 718
Email: kniha.svojet@gmail.com
Web: www.svojet.sk

Okresní soud Pízeň – město

sp. zn. SÍ 144/2013

Pan

Ladislav Solár, nar. 14.5. 1940

Nad Jazlerkom 23

831 07 Bratysłava – Valnoy

V plzni dne 27. března 2013

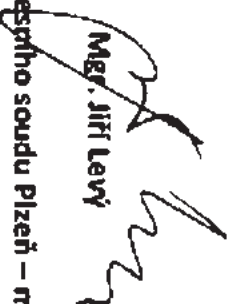
Vážený pane Soláre,

K Vaší žádosti o zaslání rozsudku Lidového soudu Pízeň – město sp. zn. 1 T 431/58 ze dne 9.12. 1958 sděluji, že Vaší žádosti bohužel nemůžeme vyhovět, neboť spis byl skartován již v roce 1980 a rozsudek byl skartován v roce 1990.

Dále sděluji, že u Okresního soudu Pízeň – město nebyla vedena žádná věc týkající se Vaší rehabilitace.

Lituji, že Vám nemohu podat příznivější zprávu.

S pozdravem

Mgr. Jiří Levý
předseda Okresního soudu Pízeň – město

Okresní soud Pízeň-město
Nádražní 7
306 23 Pízeň 1